

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพทั่วไปของครัวเรือนที่ทำการผลิตน้ำผึ้ง รวมถึงวิธีการผลิตน้ำผึ้ง 2) ศึกษาถึงต้นทุนและรายได้จากการผลิตน้ำผึ้ง 3) ศึกษาถึงการตลาดของเกษตรกรที่ทำการผลิตน้ำผึ้งและการตลาดของผู้จำหน่ายน้ำผึ้ง 4) ศึกษาสภาพปัญหาด้านการผลิตและการตลาดรวมถึงแนวโน้มการลดต้นทุนการผลิตน้ำผึ้ง โดยผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาแบ่งเป็น 3 ฤดูกาลผลิต คือ ฤดูร้อน ฤดูฝน และฤดูหนาว โดยคัดเลือกเกษตรกรในเขตบ้านแดงใหญ่ ตำบลบ้านทุ่ม บ้านหนองหลุบ ตำบลบ้านเป็ด อำเภอเมือง บ้านเพี้ยฟาน ตำบลเพี้ยฟาน อำเภอ น้ำพอง และตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น โดยแบ่งเป็นส่วนหนึ่งของเกษตรกรที่ทำการผลิตน้ำผึ้งจำนวน 35 ราย ผู้จำหน่ายส่งจำนวน 5 ราย ผู้จำหน่ายปลีกจำนวน 10 ราย โดยใช้วิธีการออกแบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล ในช่วงเดือน มีนาคม 2545 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของการผลิตและการตลาด ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ สำหรับข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนการผลิต กำไรสุทธิรวมถึงการวิเคราะห์ส่วนเหลือจากการตลาด ซึ่งผลการศึกษาได้ดังนี้

เกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งส่วนใหญ่ร้อยละ 97.15 เป็นเพศชาย และมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 48.6 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 97.15 เป็นครอบครัวเดี่ยว เกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งร้อยละ 88.58 มีอาชีพเกษตรกรรม และประกอบอาชีพการเลี้ยงผึ้งเป็นอาชีพรอง เกษตรกรร้อยละ 97.5 มีการถือครองที่ดินเฉลี่ย 2 แปลง มีสภาพบ้านเรือนเป็นของตนเอง และมีสาธารณูปโภคครบ เกษตรกรทั้งหมดเข้ารับการอบรมการเลี้ยงผึ้งจากเจ้าหน้าที่ของศูนย์อนุรักษ์และขยายพันธุ์ผึ้งที่ 3 จังหวัดขอนแก่น พันธุ์ผึ้งที่เลี้ยงทั้งหมดเป็นผึ้งพันธุ์อิตาเลียน เกษตรกรสามารถซื้อพันธุ์ผึ้งและอุปกรณ์การเลี้ยงได้จากศูนย์ฯ และด้านขั้นตอนการเลี้ยงผึ้งพบว่า เกษตรกรให้ผึ้งหาแหล่งพืชอาหารเองตามธรรมชาติ โดยมีการขนย้ายรังเพื่อหาแหล่งพืชอาหารในแต่ละฤดู เกษตรกรร้อยละ 60.00 มีการให้อาหารเทียมแบบก้อน ส่วนที่เหลือให้อาหารเทียมแบบขี้ผึ้ง

ปริมาณผลผลิตน้ำผึ้งเฉลี่ยในฤดูร้อนเท่ากับ 226.80 กิโลกรัม ปริมาณต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 28.68 บาทต่อกิโลกรัม กำไรสุทธิเฉลี่ยเท่ากับ 84.32 บาทต่อกิโลกรัม ในฤดูฝนปริมาณผลผลิตน้ำผึ้งเฉลี่ยเท่ากับ 205.20 กิโลกรัม ต้นทุนการผลิต 25.05 บาทต่อกิโลกรัม กำไรสุทธิเฉลี่ยเท่ากับ 88.08 บาทต่อกิโลกรัม ในฤดูหนาวปริมาณผลผลิตน้ำผึ้งเฉลี่ยเท่ากับ 262.23 กิโลกรัม ปริมาณต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 31.88 บาทต่อกิโลกรัม กำไรสุทธิเฉลี่ยเท่ากับ 81.12 บาทต่อ

กิโกรัม หากนำต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตน้ำผึ้งทั้งปีพบว่า เกษตรกรมีปริมาณผลผลิตน้ำผึ้งเฉลี่ยเท่ากับ 694.23 กิโลกรัม ปริมาณต้นทุนเฉลี่ยเท่ากับ 28.83 บาทต่อกิโลกรัม กำไรสุทธิเฉลี่ยเท่ากับ 84.17 บาทต่อกิโลกรัม

ด้านการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำผึ้งพบว่า เกษตรกรเป็นผู้จำหน่ายผลผลิตเอง โดยจำหน่ายให้แก่พ่อค้าในท้องถิ่น โดยแบ่งเป็น พ่อค้าส่ง และพ่อค้าปลีก โดยเกษตรกรจะขายให้พ่อค้าส่ง ราคาเฉลี่ย 113 บาทต่อกิโลกรัม พ่อค้าส่งกำหนดราคาขายเฉลี่ย 125 บาทต่อกิโลกรัม พ่อค้าปลีกกำหนดราคาขายเฉลี่ยเท่ากับ 150 บาทต่อกิโลกรัม สำหรับการจำหน่ายน้ำผึ้ง 1 กิโลกรัม ต้องเสียกำไรให้พ่อค้า 21.45 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งแบ่งเป็นกำไรของพ่อค้าส่งเท่ากับ 4.94 บาทต่อกิโลกรัมหรือคิดเป็นร้อยละ 3.30 และกำไรของพ่อค้าปลีกเท่ากับ 16.51 บาทต่อกิโลกรัมหรือคิดเป็นร้อยละ 11.01

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงผึ้งพันธุ์สามารถที่จะพัฒนาการเลี้ยงผึ้งจากอาชีพรองให้เป็นอาชีพหลักได้ หากเกษตรกรมีการวางแผนการผลิต ควบคุมต้นทุนการผลิตในแต่ละช่วงฤดูการผลิตได้ เกษตรกรก็จะประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพการเลี้ยงผึ้งพันธุ์

The objectives of this study were to study 1) general conditions of beekeeper families and honey productions 2) cost and income from honey production 3) marketing of honey producers and honey traders 4) and to investigate problems of production and marketing and strategies to reduce cost of honey productions. The study was separately conducted in three phases based on the seasons; summer, rainy season and winter. The subjects of the study were randomly selected from beekeepers in Banh Dangyai, Tambon Banhtom, and Banh Nonglub, Tambol Banh Pet, Khon Kaen, and Banh Peaphan, Tambol Peaphan, Nampong district, and Tambol Naimuang, Muang district, Khon Kaen. The subjects were classified as 35 honey producers, 5 wholesalers and 10 retailers. Through the interview, the data were collected in March 2002. and The data on general conditions of productions and marketing descriptively analyzed, and data on production cost, net income, marketing degradation were quantitatively analyzed.

The results of the study :

The 97.15 percent of the subjects were male, with the mean age 48.6 years. The 97.15 of the respondents finished the compulsory education, on average. They lived in nuclear family. The 88.58 of the subject had agriculture practice as main occupation and beekeeping as second career. The 97.5 of the subjects possessed 2 pieces of lands, on average. They lived in own house and were equipped with common public utilities. Most of the subjects were trained on beekeeping from Bee Conservation and Breeding Center 3, Khon Kaen. The most common bees variety were Italian. The population bought the bee variety and beekeeping supplies from the center. The bees lived on themselves from natural food sources that were various according to the seasons. The sixty percent of the subjects fed the bees with artificial pallets and artificial dosage.

The mean outputs of the honey productions in the summer was 226.80 kgs, with 28.68 baht/kg of mean cost, and 84.32 baht/kg of mean net profit, respectively. In the rainy season, the mean outputs of the honey productions was 205.20 kgs, with 25.05 baht/kg of mean cost, and 88.08 baht/kg of mean net profit, respectively. In addition, in the winter the mean outputs of the honey productions in the summer was 262.23 kgs, with 31.88 baht/kg of mean cost, and 81.12 baht/kg of mean net profit, respectively. According to cost and profit analysis for one year, it showed that the mean cost was 28.83 baht/kg, and mean net profit was 84.17 baht/kg.

For product distributions, the subject contributed their products themselves to local wholesalers and retailers. They sold the products with mean price of 113 baht/kg to the wholesalers and 125 baht/kg to the retailers. The retailers set the mean selling price of 150 baht/kg, which meant 21.45 baht lost of interest in which was for the wholesalers 4.94 baht/kg accounting for 3.30 percent, and for the retailers 16.51 baht/kg, accounting for 11.01, respectively.

The results of the study indicated that the beekeepers can develop the second career, beekeeping, to be main occupation if they are able to plan production and to control production cost for each season.